

خداوند آنچه اساس يك نظام را به هم مي‌زند تحریم کرده است/ رزق تنها از آن خداست

آیت الله جوادی آملی با بیان اینکه رزق فقط از آن خداوند است، تأکید کرد: آنچه که خدای سبحان آفرید رزق است و روزی است، در صورتی که حلال باشد می‌شود به خدا نسبت داد چون یکی از اوصاف فعلیه خدای سبحان رزق است...

آیت الله جوادی آملی با بیان اینکه رزق فقط از آن خداوند است، تأکید کرد: آنچه که خدای سبحان آفرید رزق است و روزی است، در صورتی که حلال باشد می‌شود به خدا نسبت داد چون یکی از اوصاف فعلیه خدای سبحان رزق است که "إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ"، اما هرچه به دست آدم آمد رزق آدم نیست، لذا محرّم را نمی‌شود به خدا نسبت داد.

به گزارش خبرگزاری مهر، آیت الله جوادی آملی در بخشی دیگر از تفسیر آیات 172 و 173 بقره (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ * إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَيْزِرِ وَمَا أَهَلَ بِهِ لَعْنَةُ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ، به مسئله وجود خرافه بر اثر دسیسه شیطان اشاره کرد و گفت: ... خدای سبحان به همه انسانها فرمود: يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ * إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ یعنی این خرافه‌ای که الآن در غرب و در شرق هست در اثر دسیسه شیطان است، شیطان وادار می‌کند که انسان خرافی سخن بگوید، چیزی را که نمی‌داند آن را به عنوان حق تلقی کند: وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ.

وی افزود: در آن آیه اصل اباحه را گوشزد فرمود؛ اما این آیه‌ای که الآن محل بحث قرار می‌گیرد زمینه است برای بیان اینکه چه حلال است و چه حرام و زمینه است برای پرده‌برداری از کار بعضی از علمای اهل کتاب که آنچه که در تورات و انجیل آمده است آن را بیان نکردند (آن حلالها را و آن حرامها را بازگو نکردند). هم جلوی افراط بعضی از زاهدان را می‌گیرد که حلالهای الهی را بر خود تحریم می‌کنند، هم جلوی تفریط بعضی از احبار و رهبانها را می‌گیرد. فرمود: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ.

صاحب تفسیر تسنیم بر منع افراط و تفریط در احکام الهی تأکید کرد و پیرامون مسئله اکل گفت: ... اینکه فرمود: كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ یعنی آنچه که در دست شماست رزق حق است ولی شما از آن لذایذ و از طبیئاتش استفاده کنید. آنچه که خدای سبحان آفرید رزق است و روزی است، در صورتی که حلال باشد می‌شود به خدا نسبت داد چون یکی از اوصاف فعلیه خدای سبحان رزق است که إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ؛ اما هرچه به دست آدم آمد رزق آدم نیست، لذا محرّم را نمی‌شود به خدا نسبت داد. کسی که مال مسروق دارد نمی‌تواند بگوید این روزی من است و خدا این روزی را به من داده است، زیرا این معصیت را نمی‌شود به خدا نسبت داد (حرام را نمی‌شود به خدای سبحان نسبت داد)، إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ. گرچه تکویناً هر چه در نظام جهان یافت می‌شود به اذن حق است؛ ولی تشریعاً نمی‌شود این کار را به خدای سبحان اسناد داد. از نظر خوردن باید طیب و حلال و پاکیزه‌ها مصرف بشود.

شکرگزاری، لازمه عبادت

آیت الله جوادی آملی در ادامه تصریح کرد: كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ؛ شما اگر مدّعی عبادت و ایمانید باید شاکر باشید. نحوه شکر هم آن است که این نعمت را بجا مصرف کنید (صرف نعمت در جای مناسب خود شکر است) و اعتقاد به اینکه ولی نعمت خدای سبحان است شکر قلبی است و بعد از صرف نعمت، لساناً خدا را شکرکردن هم شکر لسانی است، پس شکر هم قلبی است هم جوارحی و هم لسانی. و اما اینکه فرمود: إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ از آن باب نیست که اگر نخواستید عبادت کنید شکر نکنید تا دیگران بگویند معلوم می‌شود شرط مفهوم ندارد، بلکه به آن معناست که اگر شما در عبادت راستگو هستید واقعاً راست می‌گویید که مؤمن و عابدید خب شکر کنید. اگر این ایمانتان راست است - نظیر این کُتُم مؤمنین - اگر واقعاً در این دعوا راستگویید خب شکر کنید، [چون] لازمه عبادت شکرکردن است. پس این نظیر موارد دیگر نیست که از این جمله ما بخواهیم مفهوم بگیریم یعنی [بگوییم] اگر عابد نیستید شکر لازم نیست و اگر عابدید شکر کنید! (این چنین نیست) شکر خدا بر همه واجب است: وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ.

تحریم محرّمات

وی افزود: آنگاه فرمود: إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَيْزِرِ وَمَا أَهَلَ بِهِ لَعْنَةُ اللَّهِ تکرار آن آیه اکل طبیئات برای زمینه تحریم این محرّمات است که خدا چه چیزی را تحریم کرد و چه چیزی را تحلیل کرد. پس آنها که طبیئات الهی را بر خود روا نمی‌دارند افراط می‌کنند که مناسب نیست و اینها که خبایث را هم روا می‌دارند (اینها) تفریط می‌کنند این هم عبادت و شکر نیست. إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُم یعنی فقط خدای سبحان این امور را حرام کرده است؛ البته این حصر، حصر اضافی است و نه حصر حقیقی چون چیزهای دیگری است که خدای سبحان تحریم کرده است و در آیات دیگر بیان شده است.

این مدرس عالی حوزه علمیه تصریح کرد: **إِذَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ** یعنی از لحاظ اعیان نه از نظر افعال، آنچه فرمود: **إِذَا حَرَّمَ عَلَيْكُم ... أَهْمَاتُ نِسَائِكُمْ** و کذا و کذا و آن مربوط به افعال است (در مراسم نکاح)، الآن سخن از اعیان است که کدام عین، مصرف کردنش حرام است (اکل محرمات را بازگو می‌کند). میده یعنی مردار گرچه شرعاً چیزی که مذکاً نباشد حکم میده دارد و در بعضی احکام فقهی بین میده و غیرمذکاً فرق است ولی در حرمت اکل بینشان فرق نیست.

اشترک «میده» با «غیر مزکی» در حرمت اکل

وی یادآور شد: ممکن است احیاناً بین «میده» و «غیرمذکی» در طهارت و نجاست بعضی ها فرق بگذارند؛ ولی از نظر حرمت اکل فرقی نیست یعنی میده هم محرم‌الاکل است «غیرمذکی» هم محرم‌الاکل. اگر حیوانی به طریق شرعی تذکیه نشد گوشت آن حرام است، چه اینکه اگر حیوانی با «حتف انف» خود مُرد گوشت آن حرام است (بین میده و غیرمذکاً از نظر حرمت اکل فرقی نیست) ولی از نظر طهارت بعضیها فرق گذاشتند. چون میده مستقیماً به عنوان یکی از اعیان نجسه در روایات آمده است؛ اما «غیرمذکی» این‌چنین نبود یا در دلالت آنها خدشه کردند.

حرمت همه اجزای مردار/ حرمت خونخواری

آیت الله جوادی آملی در بیان حرمت همه اجزاء مردار گفت: **إِذَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ** وقتی این عین حرام شد همه اجزای آن حرام خواهد بود بر خلاف خنزیر، درباره خنزیر يك توجيه زيادي لازم است و آن این است که درباره خنزیر فرمود «انما حرم عليكم الميتة و الدم و الخنزير» فرمود: **وَلَحْمُ الْخَنزِيرِ** اگر شحمش را بخواهیم تحریم کنیم يك دليل ديگر مي‌خواهد، براي اینکه مثلاً قسمت مهم چون لحم بود از این جهت به لحم اشاره کردند و گرنه شحم آن هم حرام است. اما درباره میده که فرمود میده حرام است یعنی شحم و لحم و امثال ذلك فرق نمی‌کند، درباره خنزیر است که نیازی به آن توجيه است و گرنه درباره میده همین که فرمود میده بر شما حرام است یعنی همه اجزایش بر شما حرام است (و این هم از اعیان محرمه است).

وی افزود: در جاهلیت احیاناً خون‌خوری بود، گاهی هم که این ساربانها در بیابانها تشنه می‌شدند خون پای شتر را می‌مکیدند، این خون‌خوری (به عنوان دم مسفوح) بود، لذا گاهی قرآن کریم به عنوان حرمت دم یاد می‌کند و گاهی به عنوان دم مسفوح یعنی خون ریخته‌شده یاد می‌کند.

حرمت اکل مذبوح به نام غیر خدا

صاحب تفسیر تسنیم در ادامه سخنان خود پیرامون آیات 172 و 173 بقره گفت: **إِذَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمُ الْخَنزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ** که [مَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ] می‌شود غیرمذکی؛ اگر گوسفندی را لغیرالله سر بریدند این می‌شود غیرمذکی. همین قربانیهایی که قبلاً می‌کردند به نام نامی طاغوت یا امروزه هم در بعضی از نقاط طاغوت‌نشین می‌کنند، این می‌شود غیرمذکی. هنگام تذکیه گوسفند باید گفت: بسم الله، الله اکبر، لا اله الا الله، سبحان الله و امثال ذلك که ذکرالله باشد و اگر لغیرالله شد می‌شود غیرمذکی که این غیرمذکی از نظر حرمت مثل میده است. سر بریدن يك گوسفند نظیر پاره کردن نوار سه رنگ نیست که قیچی به دست بگیرند بگویند به نام نامی زید (که بالأخره آن نوار سه رنگ بریده شود)، آن يك تأدبي است که آنجا هم باید بگویند: بسم الله الرحمن الرحيم و اما این طور نیست که حالا [اگر بسم الله نگفتند] نوار سه رنگ که پاره شد بشود نجس (این طور نیست)؛ ولی اگر گوسفندی را گفتند به نام نامی فلان طاغوت این به فتوای بسیاری از بزرگان همان طوری که حرام است نجس هم است؛ این می‌شود غیرمذکی یعنی ذهق روحه علي غير التذكية.

حلیت صید با حیوان شکاری

وی درباره صید با حیوان شکاری نیز گفت: آنکه بر اساس جریان طبیعی می‌میرد (با حتف انف)، می‌شود میده، اینکه جانش را می‌گیرند اما به غیر طریق شرع می‌شود غیرمذکی. و از غیرمذکی مسئله صید کلب معلّم استثنای شده است - از میده چیزی استثنا نشد ولی از غیرمذکی آن استثنا شده است - یعنی اگر کسی در شکار، این حیوانهای شکاری را اعزام کند که این حیوان شکاری برود و آن آهو را صید کند و آن را از پا دریاورد و بدرد و آن را بکشد این حیوان مرده است و به وجه تذکیه شرعی که سر بریدن باشد روحش خارج نشد، به وسیله این حیوان شکاری به نام سگ شکاری (کلب معلّم) ذهوق روح شد، این حلال است. یعنی آنجایی که سگ دندان زد آنجا نجس بالعرض است باید شست و اما خود آن حیوان نه عین نجس است نه محرم‌الاکل: فکُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ. از غیرمذکی آن دست‌رنج سگ شکاری و باز شکاری و امثال ذلك خارج شده است و از میده چیزی خارج نشد.

الحاق مذبوح به نام غیر خدا به میده در حرمت اکل

این مدرس عالی حوزه تصریح کرد: **وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ** - اهلال آن رفع صوت است چون انسان هنگام دیدن هلال صدا را بلند می‌کند می‌گوید هذا هلال این را می‌گفتند استهلال (با های هوز) این براعت استهلال که در آغاز کتابهاست از همین باب است (اهلال رفع صوت است) در تبلیه هم اهلال و رفع صوت می‌کنند - فرمود که در هنگام سر بریدن گوسفند یا گاو و شتری که فی نفسه محلل‌الاکل است اگر نام غیر خدا برده شد می‌شود غیرمذکی و از نظر حرمت اکل حکم میده را دارد و اگر خودش میده بود این را تکرار نمی‌فرمود، لذا مسئله مَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ در کنار میده در نوع این مباحث مطرح است **وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ**. البته

اینها اعیان محرمه‌اند که حرمت اینها در اینجا به عنوان حصر اضافی ذکر شده است نه حصر مطلق، محرمات دیگر هم است؛ خمر را حرام کرده است (و چیزهای دیگر را هم حرام فرمود) و اصولاً حرمت خمر در کنار این در سایر آیات هم ذکر شده است.

تحریم امور مخلّ به نظام

آیت الله جوادی آملی در پایان تأکید کرد: چیزی که اساس يك نظام را به هم می‌زند خدای سبحان آن را تحریم کرده است چندین مورد را شمرده‌اند: گفتند آنچه که اساس دین را به هم می‌زند ارتداد است آن را تحریم کرد و باعث عقوبت قرار داد؛ آنچه که نفوس محترمه را از بین می‌برد (به نام قتل) آن را تحریم کرد و برای آن عقوبت سنگین (به نام قصاص) قرار داد؛ آنچه هم که مال مردم را از بین می‌برد (به نام سرقت) آن را تحریم کرد و برای آن حکم سنگینی قرار داد؛ آنچه که نسب را از بین می‌برد (به نام زنا) آن را تحریم کرد و برای آن حکم تنیدی قرار داد و آنچه را هم که عقل را از بین می‌برد به نام خمر آن را تحریم کرد و برای آن حکم شاقی قرار داد که عقل را مثل نسب مثل مال مثل دین مثل نفس محترمه حفظ کرد که این به خواست خدا در ذیل آیه حرمت خمر در کنار حرمت خنزیر و امثال ذلك ذکر می‌شود. آنگاه استثنا کرد فرمود: فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ که ان شاء الله این ذیل را ملاحظه می‌فرمایید.